

14–15 травня 2020 року Інститутом законодавства Верховної Ради України проведено круглий стіл «Впровадження цифрових технологій у системі правосуддя», у центрі уваги якого перебували сучасні тенденції розвитку електронного судочинства.

Як відзначив у своєму виступі народний депутат України, академік НАН України **Олександр Копиленко**, електронне правосуддя є одним із ключових аспектів електронної демократії як складової інформаційного суспільства. За його словами, термін «Електронний суд» використовується в Україні у двох значеннях. У вузькому розумінні – це підсистема в системі Єдиної судової інформаційної системи України, призначена для забезпечення своєчасного отримання учасниками судового процесу повісток та повідомлень про розгляд судових справ та процесуальних документів, ухвалених під час розгляду справ. У широкому – це самостійна унікальна форма судового процесу, заснованого на новітніх інформаційних технологіях, що забезпечують повний цикл розгляду судової справи в електронному форматі.

В.о. директора Інституту законодавства, член-кореспондент НАН України **Євген Бершеда** зазначив, що практика електронного судочинства поширена в США, Канаді, Великій Британії, Італії, Німеччині та інших країнах. Наприклад, у США успішно функціонує електронна судова система із вільним доступом – PACER, яка дозволяє отримувати інформацію про судовий документ, ознайомлюватися з реєстром прийнятих заяв, вивчати перебіг розгляду справи й історію ухвалених рішень, а також переглядати календар призначених засідань. Для подання документів до судів використовується додаток CM/ECF у вигляді особистого кабінету, доступ до якого надається за виданим державою паролем, а всі документи мають бути надіслані в pdf-форматі.

У Канаді за заявою сторони процесу суд може ухвалити рішення про проведення електронного судочинства. При цьому самі сторони мають зазначити, як краще провести засідання та які при цьому використовувати технології. Безпаперова система судочинства поширена в канадських судах усіх інстанцій і передбачає використання онлайн-подання документів, електронний доступ до судових протоколів, розкриття інформації та використання технологій у залі судового засідання.

Електронне судочинство Німеччини передбачає, що подання документів, їх оброблення та винесення рішення відбуваються в електронному форматі. За допомогою платного особистого кабінету є можливість у письмовій формі вступати в дискусії з опонентом й оспорювати надані ним документи.

Завідувач відділу моніторингу законодавства Інституту законодавства, кандидат юридичних наук, доцент **Тетяна Барабаш** висловила переконання, що в Україні існують усі передумови для впровадження «Електронного суду» як форми судового процесу: апробовані інформаційні технології, які

забезпечують швидкі та безпечні зносини учасників при здійсненні ними юридично значущих транзакцій; досвід інших країн, які повною мірою запровадили такі інформаційні технології в судочинство; законодавча база, якою започаткований рух у напрямку інформатизації різних, у тому числі судових, суспільних відносин; досвід функціонування цієї нормативної бази; стратегічне бачення необхідності реформування вітчизняного судочинства в напрямку запровадження повноцінного «Електронного суду»; відповідний запит суспільства; готовність судової системи.

З позиції заступника завідувача відділу моніторингу законодавства Інституту законодавства Верховної Ради України, кандидата юридичних наук, доцента *Людмили Левицької*, у сучасних умовах розвитку державності особливої актуальності набувають наукові розробки в напрямку дослідження таких елементів електронного судочинства: можливості повноцінної двосторонньої комунікації між судом, учасниками судового процесу й усіма іншими заінтересованими особами за допомогою засобів сучасних електронних інформаційно-комунікаційних технологій; визнання існуючих електронних інформаційних ресурсів належними та цілком допустимими доказами в судовому процесі; можливості вчинення в електронному форматі усіх процесуальних дій в усіх видах провадження.

На думку судді Окружного адміністративного суду м. Києва *Костянтина Паценка*, нормативно-правові підходи до цифровізації системи судової влади в Україні передбачають реалізацію таких можливостей: забезпечення двосторонньої комунікації між судом, учасниками судового процесу й усіма іншими заінтересованими особами за допомогою засобів сучасних електронних інформаційно-комунікаційних технологій; визнання електронних інформаційних ресурсів та електронних транзакцій належними та допустимими доказами в судовому процесі; вчинення усіх процесуальних дій в електронному форматі.

У ході обговорення перспектив запровадження електронного судочинства суддя Господарського суду Одеської області *Лілія Грабован* виокремила такі проблеми: система автоматизації судів, органів та установ системи правосуддя не відповідають вимогам технічного захисту інформації для інформаційно-телекомунікаційних систем, де обробляється інформація з обмеженим доступом (зокрема, персональні дані, таємниця слідства, медична таємниця, таємниця усиновлення, службова інформація тощо), та є вразливими до інформаційних загроз; існування розрізнених локальних баз даних судів, органів та установ системи правосуддя (система підтримує тільки обмін даними діловодства методом обміну пакетами даних між різнорідними системами управління баз даних, встановленими в судах, органах та установах системи правосуддя); існуючий функціонал Автоматизованої системи документообігу суду не надає можливості спільної роботи з документами; програмне забезпечення відеотрансляції судових засідань та організації відеоконференцз'язку не використовує консолідований центр обробки, збереження та відтворення мультимедійної

інформації; віддалений доступ користувачів ЄСІТС до будь-якої інформації, що зберігається в електронній формі відповідно до диференційованих прав доступу, неможливий без запровадження централізованих політик керування обліковими записами користувачів, який сьогодні відсутній у системі (здійснюється на прикладному рівні для кожної окремої підсистеми).

Основними напрямками роботи із запровадження повноцінного електронного судочинства названо: переорієнтація філософії державного електронного урядування з потреб державного апарату на потреби громадян та бізнес-структур; уніфікація електронних технологій у галузі електронного урядування; персоніфікація доступу; оновлення порядку судового провадження з урахуванням цифровізації судочинства.

Узагальнені пропозиції та рекомендації учасників круглого столу заплановано до публікації у науково-практичному виданні.